

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

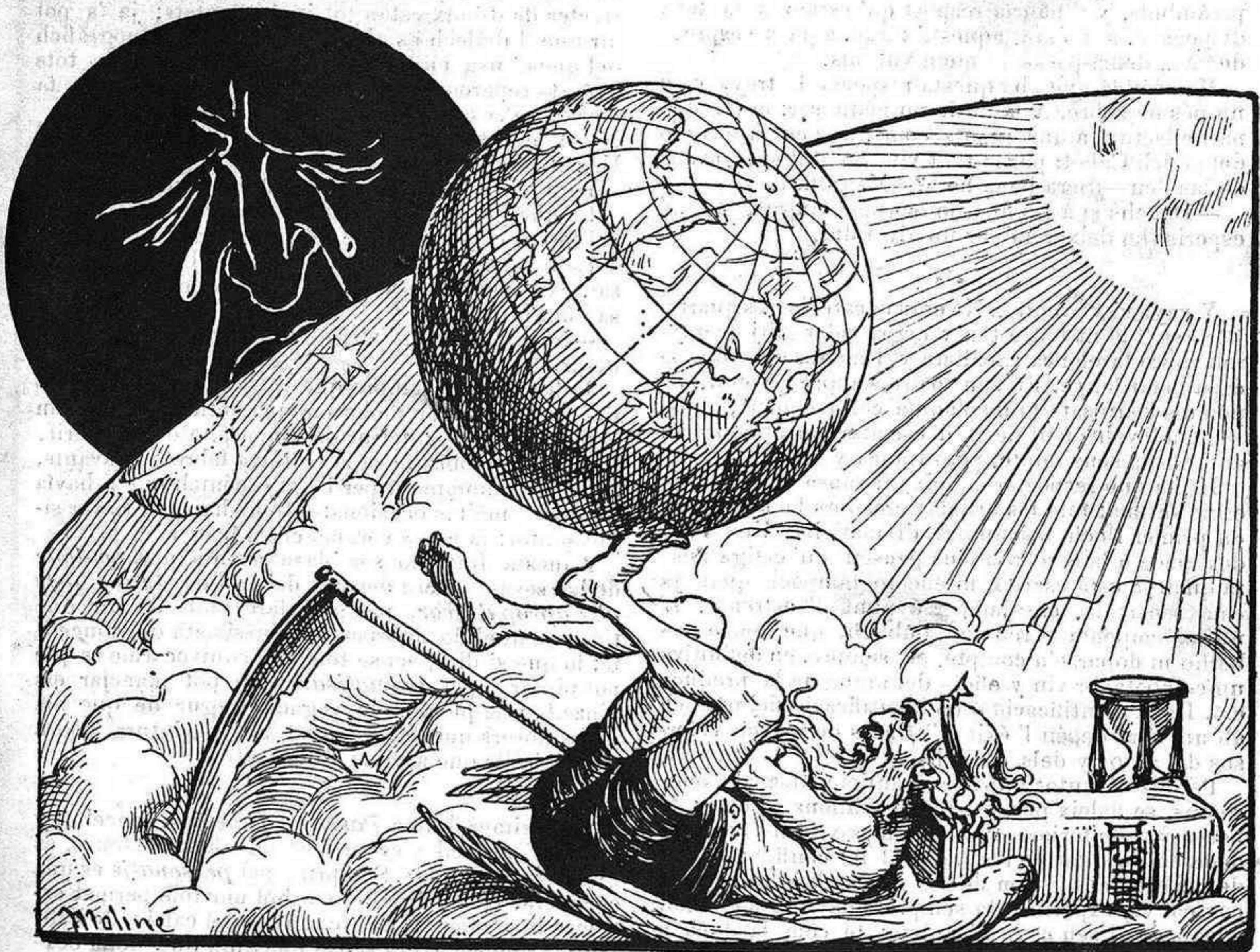
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LO QUE DIU EL TEMPS

—Ja que 'l mon no vol anar bé, al menos que serveixi per divertir-me.

CRONICA

MODEST URGELL, AUTOR DRAMÀTICH.

Era 'l diumenje de Carnestoltas, á ca'n Parés, per allá al mitj-día. A la tertulia dominical no hi faltava casi ningú, molt al contrari: hi havia de més á més en Modest Urgell que no hi acostuma pas anar tots los diumenjes.

—T' haig de dir una cosa—'m digué ab ayre de misteri tan bon punt me vejé entrar.

Y agafantme suaument pel bras me portá á un recó ple de mobles; marchs, telas, y objectes artístichs de tota mena.

—¿Vols fer lo favor de dirme ahont vas al sortir de aquí?—'m preguntá.

—Al Passeig de Gracia.

—¿Puch saber que hi vas á fer? ¡Ey! perdona la curiositat.

—Perdonada. Hi vaig á reunir-me ab la dona: ella hi ha anat á veure las máscaras ab una familia amiga y hem quedat que 'ns hi trobaríam.

—¿Y del Passeig de Gracia, ahont anirás?

—A casa á dinar.

—Está be... no volia saber res mes.

Y anava á separarse de mí, sense explicarme 'l porque del anterior interrogatori; pero 's deturá al preguntarli jo ab lo tó mateix per ell empleat:

—Y ara tú ¿vols fer lo favor de dirme porque m' has fet totas aqueixas preguntas?

—Ab molt gust—me respongué.—He escrit un drama y vull llegirte'l.

—Haurías pogut comensar dihentm'ho sense tants preámbuls, y t' hauría respost qu' estich á la teva disposició, si no ara, aquesta tarde, aquest vespre... demá... demá-passat... quan vulguis.

Me semblá que ab aquesta resposta li treya com un pés de sobre. A la tarde no podía ser: devia donarne lectura á uns quants companys en la tertulia del amich Cabot: per lo tant vindria al vespre, avans de las deu—¿Será bona hora?—Magnífica.

—Donchs si á las deu no hagués vingut, no m' esperis: ho deixarém per un altre día.

Y vaya si va venir... No eran encare 'ls tres quarts. Portava 'l petit feltre tou y negre calat mitj de gayrell sobre la blanca caballera y 'l manuscrit sota la capa madrilenya. En son rostre sempre juvenil, de pómulos sonrosats hi resplandía certa emoció, ó tal vegada 'l vehement desitj d' escoltar una opinió poch autorisada sens dupte, pero franca y sincera.

Hi ha que respectar aqueixa frisansa de comunicació íntima: tots los artistas creadors la senten, y en primer lloch los autors dramàtichs. Una obra destinada á la escena no 'us penséu qu' estiga llista quan ja está escrita, ni encare tampoch quan ja está repartida, ensajada y á punt d' estrenar. L' última empenta la reb del públich, que sense saberho ni donarse'n compte, es, sempre, en definitiva un colobrador viu y eficás del autor de la producció. De la identificació ó no identificació del públich ab un' obra depén l' éxit ó 'l fracás de tots els esforços del autor y dels cómichs.

Per aixó l' autor impacient anticipantse als successos, se daleix per coneixer opinións agenas; te necessitat de forjarse una idea mes ó menos ben fundada del resultat de l' obra, y al fer confidents tant de sas esperansas com de sos rezels als amichs y als companys, experimenta sempre una sensació molt adequada al seu estat d' ánimo; te com la dona á punt de ser mare, la febre del embrás.

¿Qué será la criatura? ¿Noy ó noya? ¿Lletja ó maca? ¿Naixerá viva ó morta?

Després que m' hagué donat lectura de l' obra que llavors encare no tenia títul—y per cert qu' en Modest Urgell llegeix ó millor dit recita de una manera admirable, á mitja veu, donant al diálech un extraordinari moviment y un gran color á la frasse—després, com anava contant de ferme cárrech de la producció, vaig estar temptat de dirli:

—Será noy y bastant guapo, y naixerá molt viu.

Peró vaig creure que mes que una impressió de carácter general, la preferiria una mica detallada, y varem parlar ab extensió del pensament del drama, de son desarrollo, de sos personatjes, de son diálech... y sobre tot de son efecte culminant... ó siga de la reparició de la mare á qui sos fills creuen morta, y 'l públich morta ha de créurela també pera experimentar la impressió que l' autor s' ha proposat produhirli.

Sobre aquest punt estavam en desacort. Mentres en Modest desconfiava del efecte de sorpresa, fins al punt de figurarse que 'l públich el podría pendre malament y com un engany, jo li assegurava l' éxit fundat en que la forsa del sentiment despertat per la reparició de la mare destruhiria tot lo que la situació en sos preparatius pogués tenir de artificiosa.

Y en efecte, aqueix sentiment, el día del es'reno 's va patentisar, perlejant en forma de llágrimas en los ulls de no pochos espectadors. Després de aixó ja 's pot discutir l' obra tot lo que 's vulga: ja 's pot alegar que mes que un drama ben acabat es un esbós de drama; que 'ls personatjes encare que correctes de dibuix están tot just apuntats; ja 's pot dir que 'l diálech es aixut, sech, un eco fonogràfich del que s' usa en la vida real... A pesar de tots aquests reparos, l' obra fa sentir, emocionada, fins fa plorar... Per consegüent l' obra val.

—Y aixó es lo que pretenia demostrar—diria l' Urgell, si sigués vanitós.

Peró no ho diu... ni crech que ho pensi.

Lo que pensa en tot cas, es produhir novas obras pel teatro catalá, com de fet las va elaborant.

La nit del estreno al felicitarlo per l' éxit alcançat, éxit que no pogué deslluhir una nit tempestuosa, 'm digué:

—N' hi acabat un' altra... qualsevol nit vindré á llegirtela.

Ja li vaig dir: sempre que vulgui. Y vindrá, n' estich segur, proporcionantme una vetllada íntima tan deliciosa com l' anterior de que acabo de fer mérit. Portará ab l' obra nova la mateixa febre que avants, aqueix enamorament per l' art escénich que li havia fet dir en moltes ocasións:—Jo no havia de haver sigut pintor: la meva vocació era 'l teatro.

Aquesta frase 'm semblava avants una *boutade* de las sevas... Pero després del éxit de *Lluny dels ulls aprop del cor*, me guardaré molt de dir que tinga rahó ab lo rigorisme exclussivista del concepte; lo que si diré, sense temor d' equivocarme es que pot pintar y pot *dramatisar*, que pot manejar els pinzells y la ploma á la vegada, segur de que als molts lloers que ha guanyat ab la pintura podrá ajuntarhi 'ls que alcançi en lo teatro.

Son primer drama *Passions funestas*, concebut y planejat per ell y escrit per en Conrat Roure, es una obra antiquada. Son principal *personatge* es una calaixera, qual sobre de mármol movable permet extreure furtivament una cantitat del calaix de dalt. Per aquella calaixera sense fonadura que dona oca-

TRASPÁS EN PERSPECTIVA

sió á un robo, 's veu que 's va escriure l' obra, la qual te tot lo caràcter de melodramàtica.

Lluny dels ulls, aprop del cor significa un pas de importància en lo bon camí. Comèdia dramàtica tanca un pensament original, plantejant los bons efectes qu' en l' educació de dos joves germans produeix l' anyoransa de la mare morta, á la qual no li tingueren tot lo respecte mentres visqué; anyoransa que va creixent al veure ocupat per una madrastra 'l lloch qu' en la casa pairal tenia aquella. La reaparició de la mare presentantse á premiar ab

S' assegura que quan lo Sr. Collaso sigui diputat, la mangala passarà á lo rahó social Comas Masferrer y C.^a

A CABALL DE LA ESCOMBRA

sos abraços y petons lo sincer arrepentiment de sos fills, degué ser lo pensament inicial de l'obra... com de la primera que va concebir lo Sr. Urgell ho sería sens dupte aquella calaixera sense fonedura... Aixís, donchs, si la primera

tingué per llevar un moble d'ebanista, la segona ha tingut per gèrmen un sentiment del cor tan tendre com l'amor matern y filial telisment concebut y bellament expressat, en una forma teatral, algun tant artificiosa, pero que revela una gran facilitat de concepció y un notable instint de las taulas.

Y ara 'm recordo que 'l pintor Urgell acostuma á batejar los seus quadros melancólics ab títuls tals com «*Lo de siempre.*» «*Siempre lo mismo.*» ab los quals respon als reparos dels que diuen que pinta sempre la mateixa nota. En cambi com autor dramátich mostra en l'idea de sas produccions un afany de varietat, de originalitat, de apartarse dels camins trillats y recorreguts... Sens dupte al ferho s'empenya en convèncers á sí mateix de que es mes autor dramátich que pintor.

Y no obstant... ¡quí pogués estendre com ell sobre la tela, 'ls colors de la paleta deixatats ab lo fondo sentiment de l'ànima!...

P. DEL O.

¡QUINA PEGA!

— SONET —

Un aprenent de músich ensajava
la escala, tot bufant una tenora,
y per més que hi passava hora tras hora
el pobre á n'el final may arribava.

Feya 'l *do re mi fa* y aquí 's parava
y aixó 'l tenia ja de tino fora,
quan tot bufant de nou ben á la vora
de treure l'altra nota ja 's trobava.

Prou apretava, prou, mes no sortia
la nota pel xicot tan desitjada,
y al veure sa constancia aixís burlada
al temps que la tenora malehia,
exclamava enfadat fet una fiera:

—¡No puch fe sortir 'l *sol* de cap manera!

A. CARBÓ D' ALSINA.

LO DESCANS DOMINICAL

—¡Pam! ¡pam! (*Dos copets suaus, en la mampara del despaig.*) Señor alcalde ¿da usted permís?

—Endavant.

(En Xanxas, en Quimenas y en Gutierras empenyen la mampara, donnan dos passos y s'arregleran davant de la primera autoritat local.)

Si es cert ó no que hi ha bruixas, | pujéu al terrat un vespre,
vosaltres los que ho duptéu | y ho veuréu.

—Diguin.
 —Somos una comissió de guardias municipals que venimos en representació del cuerpo.
 —Enllesteixin, que ab aixó de las eleccions estich molt ocupat. Suposo que deuen venir á demanarme alguna cosa....
 —¡Oh! ¡Qué vivo y espavilat es el señor alcalde! En efecto, venimos á pedir.
 —¿La supressió del casco? No pot ser: sería una ofensa á Prussia, y ara 'ns convé estar bé ab tothom.
 —No se trata de eso.
 —¿Pues de qué? ¿De demanarme aument de jornal? Tampoch es possible; tením la caixa buyda.
 —No se rompa el cap, señor arcalde, que no lo adivinará, por más que barrine.
 —Donchs al grá y acabém. ¿Qué volen?
 —Verá V. Nosotros, como V. pot suponer, somos personas...
 —No ho havia duptat may.
 —Y tením nuestros sentiments, y nuestros gustos y nuestras cosas....
 —Naturalment, cada hú té las sevas.
 —Nosotros hemos concebido una idea, l' hemos discutido y después d' aprobarla nos hemos dit: Pues vamos á ver si al señor arcalde le parece buena.
 —Y al senyor arcalde no le parece buena, ni mala ni res, porque 'l senyor arcalde fa un quart que 'ls escolta y encare no sab qué volen.
 —¿Un quart hace ya que hablamos?... ¡Cómo pasa el tiempo!
 (L' arcalde fa un moviment d' impaciencia tan pronunciat, que 'ls municipals l' entenen perfectament.)

—Nuestra pretensión es la siguiente: desicharíam que se dignés usted concedernos el descanso dominical.
 —¡Y aral! ¿En quína forma?
 —En la forma acostumbrada; dejándonos hacer festa cada domingo.
 —¿La guardia municipal descansar els diumenjes? ¿Pero ja saben lo que 's diuhen?
 —Sí señor; y no nos sembla l' idea tan disparatada como usted supone. Es diferent que tratásemos de hacer como hacen los rechidores.
 —¿Qué fan?
 —Que sólo tienen un día de sessió cada semana, y la mayor parte de las veces aún hacen el ronsa. Y eso que la sessió la celebran sentados y en ella pueden tomar todo el aixarop y todos los bolados que quieren....
 —Bé; ab los regidores no s' hi fiquin: están molt per damunt de vostés....
 —¡Ay! De sobra lo sabemos euando nos cojen por su cuenta y nos mandan hacer todas las mecánicas de la casa para estalviar una minyona. Pero nosotros nos hemos dit: Después de llenar nuestra missió los lunes, los dimars, los dimecres, los jueves, los viernes y los sábados ¿qué más natural que hacer fiesta los diumenches?
 —La pretensió es impertinent, absurda. ¿No ho coneixen vostés mateixos que no pot ser?
 —¿Y por qué no? El tercer manament de la ley de Dios dice clarament que el hombre....
 —Pero no diu una paraula del municipal.
 —Senyor arcalde: los mantegayres han obtenido esta concesión que pedimos, y ¿habremos de ser nosotros de pichor condición que ellos?

DONYA ESCOLÁSTICA (per MARIANO FOIX.)

Fent mitja y pentinant els gats, passa 'l día que no se 'n adona.

—¡Que n' hi ha de diferencia! Los mantegayres son un cos particular, poden fer en los días laborables lo que deixan de fer en los días festius y además en posantse d' acort amos y dependents no han de donar compte á ningú dels seus actes.

—¡Y qué! Pongámonos también de acuerdo nosotros y usted, y ya está todo arreglado.

—¡Sí! ¿Y 'ls interessos de la ciutat? ¿Y l' escándol que 'm mouría l' Ajuntament? ¿Que 's pensan que no hi ha mes que pendre un acort d' aquesta naturalesa?

—Senyor alcalde, considere V. que únicament se trata de los domingos.

—¿Per qué no demanan també fer festa 'ls dijous á la tarde?

—Con los domingos ya tenemos bastante.

—Es imposible... ¡Orfes de municipals tot el diumenjel! ¡Una població tan gran, tan populosa com la nostra! Tréguins'ho del cap: no pot ser.

—Pero ¿por qué?

—¿Aixó s' atreueixen á preguntar? A veure, diuguin: ¿quí vigilaría 'ls diumenjes?

—Nadie.

—¿Quí evitaría las transgressions dels tranvías?

—Ningú.

—¿Quí 's cuydaría de mantener l' ordre en los teatros?

—Ningú, pero ¡por Dios, senyor alcalde, parece mentida que diga V. esas cosas! ¿No sabe V. que aunque estemos de servici, ni vichilamos, ni evitamos transgressiones, ni mantenemos l' orden en lloch? ¿No comprende que lo mateix pasará si hacemos fiesta que si no la hacemos?

—¿Per qué demanan donchs lo diumenje?

—Para consagrarlo al descanso.

—Pero si, segons vostés mateixos diuhen, may fan res, y no fent res no 's cansan ¿per qué necesitan descansar?

(Los municipals, davant d' aquest argument y no sapiguent qué contestar, baixan el cap, giran quía y en correcta formació surten completament desanimats del despaig del arcalde.)

A. MARCH.

IMPARCIALITAT

—Té, llegeix aquest sonet; ves si t' agrada, Segarra.

—¿De qui es?

—Es de 'n Pitarra; lo vaig copiar d' un llibret.

—¡Caram! Té un *istil* que assombra.

¡D' aixó se 'n diu sabé escriure!

Ja 't dich noy, que per fer riure hi tenia molta sombra!

—¡Home! ¿vols dir qu' es tan bó?

—¿Que no ho veus? Es molt bonich.

—Donchs has de saber, amich, que aquest sonet l' he fet jo....

—¿Sí? Ja 'l llegiré altra volta.

¡Es vritat! Ja veig qu' es téu...

Ves aquest vers á qué treu....

¿Y aquest altre? No té solta.

Ja ho veus lector; en Segarra opina aixís del sonet:

era bo sent d' en Pitarra

y en sent méu diu qu' es mal fet.

Qué aixó es enveja y res més

aquesta treta m' ho abona,

puig el sonet que llegí jes

del *Rector de Vallfogona*.

ROSSENDO PONS.

DESGRACIAS BENEFICIOSAS

Sucehí que 'ls alrededores de la ciutat de Vilagrán foren inundats per las ayguas impetuosas dels rius sortits de mare.

¡Quín coro de lamentacions!....

Los camps malmesos, las hortas cubiertas de fanch, los fruyterars fets una llástima... Era un quadro que trencava 'l cor.

Com sempre en aquests cassos sol passar, los perjudicats acudiren á Vilagrán en numerosas bandadas....

—¡Auxili! ¡socorro! ¡assistencia!

—¿Qué 'us falta?—els preguntaren los de Vilagrán.

—¡Tot! Lo desastre ha sigut tan tremendo, que sense 'l vostre apoyo no 'ns queda mes remey que sucumbir.

—¿Aixís estéu?

—¡Aixís! No veyentho, es imposible formarsen idea. De cada quatre cols, n' ha quedat una; de cada tres ensiams, mitj; de cada bróquil, un brot.—

Vilagrán se conmogué y 's disposá á amparar baix son manto protector á aquells infelissos.

Hi hagué juntas, se nombraren comités, s' obriren suscripcions, se reculliren fondos. Vilagrán no nadava precisament en l' abundancia, pero impresionada pels ¡ays! dels seus vehíns, feu forsas de flaqueza y s' escurá caritativament la exhausta bossa.

Los perjudicats acudiren á la crida que la gran ciutat va fer per boca del nunci, y: Té tú, té tú, y té tú!... prompte 'ls fondos recullits quedaren colocats.

Los pajesos dels alrededores ja ho deyan:

—Son molt bona gent los de Vilagrán... ¡Molt bona gent! May acaban els quartos.—

Refets del susto que 'ls días del ayguat havían sufert, los pobres pagesos reemprengueren la seva interrompuda campanya.

Reculliren los pochos fruyts que l' avinguda havia deixat, y ¡cap á Vilagrán ab el carro!

Las paradas no estaban massa provehidas; pero hi havia de tot. Los pagesos havían arreplegat hasta las sombras de verdura. La cuestión era vendre alguna cosa, treure partit de las ruínas deixadas pel temporal.

¡De cada quatre cols una! ¡De cada cinch escarxofas, una! ¡De cada mata de bróquil, un brot...

Comensá la venda.

—¿Quánt aquesta col?

—Vint céntims.

—¿Quánt aquest bróquil?

—Un ral.

—¿Quant aquestas patatas?

—Trenta céntims.

La gent de Vilagrán estava esgarriada.

—Pero ¿á qué vé aquest encariment tan extraordinari?

—¡Ah, fills! Los ayguats: de cada quatre cols, sóls n' ha quedat una; de cada...

—Pero si d' una sola col ne treuhen lo mateix que de quatre, se 'n poden ben riure dels ayguats.—

Y era aixís mateix; porque primer s' havían fet ajudar pels vehíns de Vilagrán ab l' excusa de l' inundació, y després, ab l' excusa de l' inundació, tractavan als vehíns de Vilagrán lo mateix que si fossin negres, fentlos pagar per una fulla de col lo que avants equivalia á una carretada.

Lo qual que, á més de ser una mala acció, resultava un bonich negoci.

MATIAS BONAFÉ.

¡ABANDONAT!

Desde ahir que ta mare d'ira encesa
se te 'n va endur buscant un millonari
perque jo tinch pochs rals,
no 'm puch treure de sobre la tristesa
y vaig perdent al veurem solitari
los sentits corporals.

En efecte, com vols, nineta hermosa
que miri res del mon ab alegría
si ja no 't veig á tú;
com vols que trobi cap cansó armoniosa
no sentint lo teu cant que m' adormia
d' un modo tan segú.

¿Puch trobá en lo rosé y la clavellina
que avants cada matí al balcó regava
jamay tan bella olor,
com la que vaig sentí incitant y fina
quan per coixí mon cap sempre buscava
ton pit encantador?

Ni 'l néctar deliciós, ni l' ambrosia
podrían á la boca ocasionarme
tan dolsas sensacions
com l' elixir d' amor que jo bebia
quan mos llabis solías mossegarme
y omplirlos de petons.

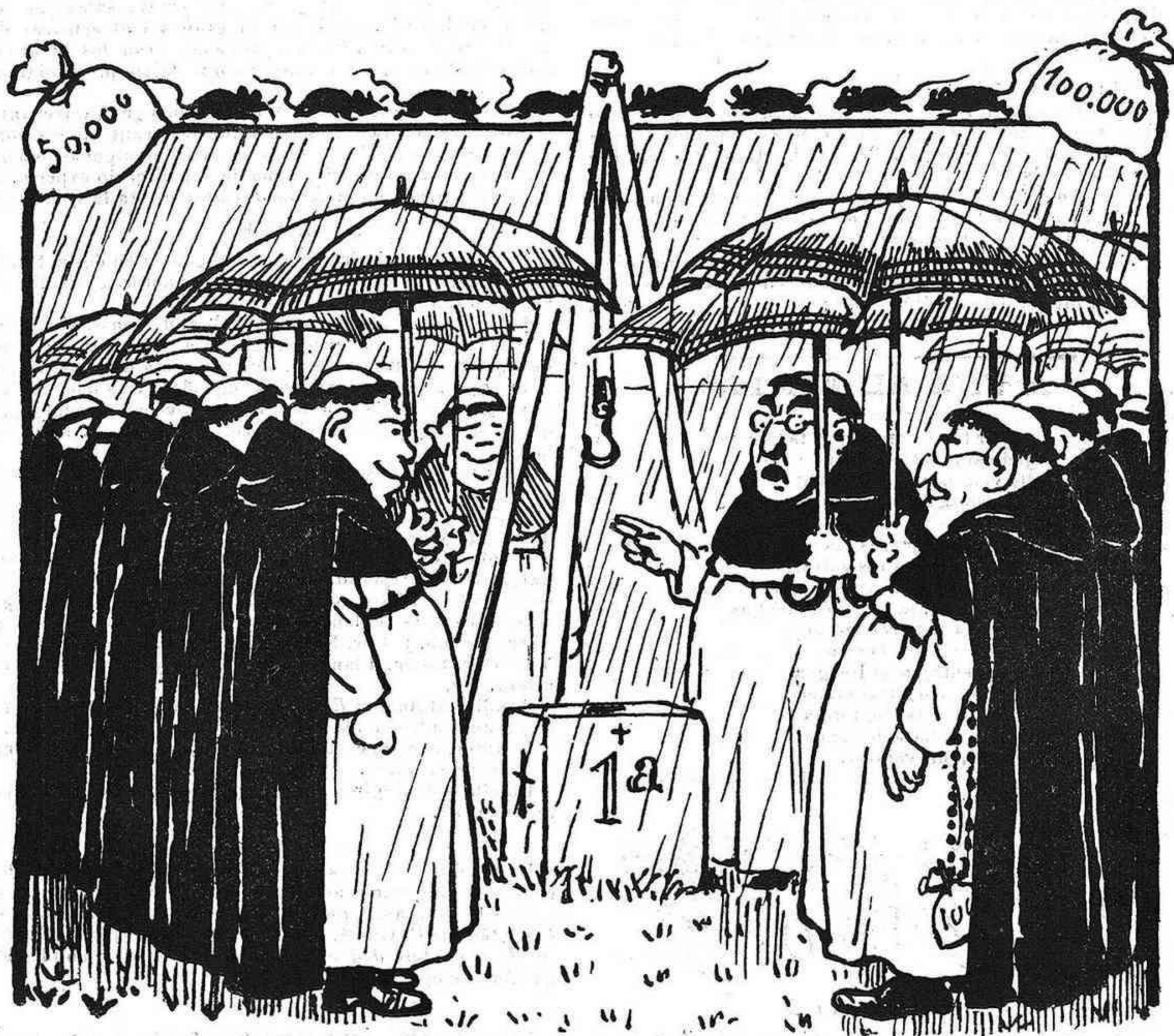
De 'l quint sentit qu' es lo que més m' agrada
també olvidantlo al comensar ta ausencia
avuy ja no 'n faig cas;
no tocant ta carona sonrosada
digam que haig de tocar bella Clemencia...
Sino que 'm toqui 'l nas!...

Sense tú, no se ahont vaig; he perdut l' esma,
no vulguis fer més gran mon infortuni;
y tórnatén ab mí:
que si bé es cert qu' estém á la Quaresma
parlant sincerament ab lo dejuni,
no m' hi puch aveni.

AMADEO DORIA.

LLIBRES

ESCRITOS de JOSÉ SOLER y MIQUEL.—En Joseph Soler, en *Pep de las Borjas*, com li deyam els amichs, era un esperit lluminós dotat de una gran ilustració adquirida per medi del estudi, y de un instintiu bon gust. De la nova generació literaria ningú mes entussiasta qu' ell, per las novvas corrents. Era un modernista consumat, que 's fonía en las obras ajenas, y que al exercir de critich sabia donar esplay á sas propias impresions. Per aixó diu ab molta rahó en Maragall, autor del prólech que precedeix á la collecció dels seus escrits: «Soler, al traduhir una impressió, creava com crea 'l poeta, perque ell era un poeta.»

UN ALTRE CONVENT.—LA PRIMERA PEDRA

Varen posarla plovent.
¡Potser sí que s' han pensat

que trobant la terra humida
creixerá més aviat!

Víctima de un accident desgraciat que 'l portá al sepulcre en la flor de sos anys, els amichs del difunt han cuydat de recullir los estudis y articles literaris y crítichs que tenia escampats en diverses publicacions, y ab la bona idea de lliurarlos del olvit que de cap manera mereixen els han reunit en una xamosa colecció.

En Pep Soler sentia millor qu' expressava. No sempre la seva ploma era prou felís y sobre tot prou clara pera traduhir sas impresions. Pero á través de la obscuritat de alguns de sos párrafos s' hi descubreixen raigs de llum sorprendents y una riquesa de idees propies que avaloran sa poderosa intuició artística, son exquisit bon gust y la fecunditat de son talent original.

La lectura de la colecció de sas obras reunidas en un volum elegant esmeradament imprés fa dordre al lector de la perdua prematura del entusiasta é inteligent *gourmet* de de las bonas lletras, que sens dupte estava cridat á exercir una influencia poderosa en la corrent del gust y en la difusió de la cultura general, com l' exercia ja en la inteligencia de sos numerosos y joves amichs.

No deixa, donchs, de tenir un gran valor aquest saldo intel·lectual de una existencia juvenil, tronxada per la mort en hora infausta.

COSAS MÍAS per JOAQUÍN DICENTA.—Forma 'l volum 57 de la popular *Colección Diamante*. Y 'l títul no pot ser mes apropiat. Aqueixa magnífica colecció de articles, narracions y quadros, trassats ab gran vigor de concepte y de llenguatge, son realment cosas ben sevas, cosas de 'n Dicenta, del insigne autor de *Juan José*. Hi ha en la colecció molta vida, molta originalitat, y sobre tot aquell sello personal tan característich que ha fet de 'n Dicenta un dels escriptors mes notables de la moderna literatura castellana. Vels'hi aquí, donchs, un llibre que ell sol se recomana á tots los aficionats á proporcionarse bonas lecturas sense imposarse sacrificis. Los cinquanta céntims que val el tomo son ben aprofitats dada la seva importancia y la delectació que produheix.

Altres llibres rebuts:

El castigo de la Providencia y la mano de Dios, melón-drama espeluznante del género que más se aplaude en muchos teatros, original de *D. Mero Col.*—Imprés á Sant Feliu de Guixols.

Lo fort de la Nina, comedia en un acte y en vers, original de *D. Baltasar Farcosa*.—No consta en l' exemplar que haja sigut representada.

Las Cantonadas.—Monólech escrit en prosa original de *A. Causadías Carné*, estrenat en lo centre de *La Unió* la nit del 3 de Abril del any passat.

RATA SABIA.

A UNA DE TANTAS

Per ton tracte y per tas obras
judicant prácticament
he vist, noya, clarament
tas muitas faltas... y sobras.
Tas faltas no vull mentar
perque son graves tas faltas,
puig la rojor á tas galtas,
si encare 'n tens, pot pujar.
Tas sobras, la que més mengua
te causa y 't treu de tó
en una ó altra ocasió,
es el tenir massa llengua,
Y vaja, 'l següent criteri
de tú, Roseta, he format:
Lo que 't falta de sanderi
te sobra de vanitat.

EMILIO SUNYÉ.

PRINCIPAL

En la *Crónica* del present número 'ns ocupém de la nova

producció del aventatjat artista Modest Urgell titulada: *Lluny dels ulls, aprop del cor*. Obtingué un éxit franch y en la execució molt esmerada en son conjunt per la tónica de naturalitat á que 'ls actors la subjectaren, sobresortiren á més de las Sras. Mena y Monner, la Srta. Domus y 'l jove Sr. Salvat. Be es veritat qu' en los papers d' aquests dos últims descansa principalment tota la forsa del drama.

LICEO

Ja tenim ballaruga á tot pasto. No está mal per passar devotament la Santa Quaresma.

S' ha reproduhit ab l' éxit acostumat l' hermós ball en dos actes *Coppelia*, música del espiritual Léo Delibes. Tothom sab lo ben trobat qu' es l' assumpto de aquesta producció coreogràfica, aixís com la claretat y la riquesa de matisos ab qu' está desenvolupada. En la seva execució s' hi distingeix de una manera notable la Srta. Giuri, qu' es per l' empresa del Liceo una excelent adquisició.

L' espectacle qu' en un principi 's donava acompanyat d' una pantomima, género que á Barcelona no compta gayres aficionats, se presenta actualment en companyia de un nou ball, en tres quadros titulat *Javotte*. Y ara tréguinse 'l barret. La música de *Javotte* es original del inspirat Saint Saëns. La originalitat, l' elegancia, l' abundancia dels motius y la riquesa de l' instrumentació son las condicions que descollan en aquest ball de carácter pastoril. Serveix maravellosament pera realzar la composició del gran mestre francès, un pastitxo afegit sense escrúpuls al quadro tercer, al sol objecte de que la primera parella Giuri-Rizzo, puga executar un pas á dos. Las camas de la Giuri y del seu company prou fan primors; pero vaja, que aquell tros de música adotzenada no hi ha per ahont agafarla.

Perdonant aquesta profanació, lo *ballet* tant en son conjunt com en los detalls resulta sempre deliciós, no per entussiasmar de moment, pero sí per anarlo saborejant un dia y un altre dia, fent honor al gran talent musical del mestre Saint Saëns. O si no, ja 'ns ho dirán los habituals concurrents del Gran Teatro, quan n' hajan presenciat algunas representacions.

L' obra ha sigut posada ab bastant bon gust, estrenantse dos bonicas decoracions de n Vilumara. Tant en las combinacions coreogràfiques de conjunt, com en algunas escenas mímicas s' hi descubreix la ma de una direcció experta.

En resúm: crech que tenim *Javotte* per tota la Quaresma.

ROMEA

La, no sabém si dirne comedia ó gatada en dos actes, titulada *Morris vivendi* te cosas del seu autor... es á dir: cosas de 'n Llanas.

La seva acció insignificant y pobra, d' escassíssim desenvolupament, se pot dir que queda limitada á presentar una serie de matrimonis desavinguts, tots per causa de la dona que fa morros. Aquest paralelisme engendra certa monotonia y fins alguna pesadés en determinadas escenas, en totas las quals se conjuga 'l mateix verb: fe 'l raro, fe 'l bot, fe morros.

L' obra, per consegüent, no convens ni persuadeix. No es més que un tema á propòsit per frassejar y dir agudesas. En aquest punt n' hi ha de totas las dimensions, y qualitats, de mansas y de xistosias, de aygualidas y d' intencionadas.

Lo que més va excitar la hilaritat del públich signé una llarga llista de apellidos catalans que llegeix un fondista en la qual apareixen agrupats de tres en tres, per categorías de idees ó semblansas foréticas. Es alló de lo Sr. Roig, lo Sr. Blanch, y 'l Sr. Negre. Lo Sr. Conill, lo Sr. Moltó y 'l Sr. Bou. Lo Sr. Llanas, lo Sr. Llenas y 'l Sr. Llunas, etcétera, etc.

Acudint al *Anuari Riera*, de llistas aixís se 'n poden fer una récula interminable.

L' autor, com de costum, signé cridat á las taulas al final de la representació.

En ella 's distingiren los dos germáns Borrás y la senyoreta Caparó.

**

La funció que 's donará demá en aquest teatro será á benefici del simpátich actor don Joan Oliva. Lo programa, compost del drama *En Pólvora*, de 'n Guimerá, lo juguet *Gos y Gat*, de C. Gumá, y la ópera bufa *Il rapto ó la audacia de un barbero de l' aristocracia*, li assegura un plé dels que forman época.

NOVEDATS

La temporada lírica prossegueix á entera satisfacció d' ls

MANIOBRAS (per E. GUTIÉRREZ.)

—Caminém poch á poch... Sembla que 's gira...

FANCH MUNICIPAL

En los carrers de Barcelona

filarmónichs y fileconómichs (*) á la vegada. La veritat es que com á companyia barata, es una de las més notables de las que han cantat á Barcelona.

Se distingeix ademés per lo escullit y variat de las obras que posa en escena. En poch temps ha fet aplaudir *Cavalleria rusticana* de 'n Mascagni y *I pagliaci* de Leoncavallo. Lo baritono Sr. Aragó, que segueix sent un artista lirich de *primo cartello* sigué l' héroe de la representació.

S' ha posat ademés *L' Africana*, debutant en lo paper de *Inés* una artista jove que no careix de facultats, y cantant la part de *Selika* la Srta. Gay qu' en sab molt, la de *Vasco* 'l Sr. Escursell y la de *Nelusko*, 'l Sr. Mestres, qu' es també un baritono de primera.

Molts aplausos per tots: los coros afinats y l' orquesta conduhida magistralment pel mestre Goula, digne fill de son pare.

De la primera representació de *Carmen* efectuada 'l dimars ne parlarém la senmana próxima.

TIVOLI

Las funcions dominicals en las quals se posa en escena la comedia de mágica *Los polvos de la madre Celestina* se veuhen extraordinariament concorregudas.

Una vegada més se demostra que en lo repertori teatral hi ha produccions de género popular que no envelleixen may.

CATALUNYA

Va defensantse ab son cartell en lo qual hi figuran las obras que han tingut millor éxit durant la temporada present.

No es que l' empresari no 'n tingui de novas per estrenar; pero llas que posa segueixen donant y fa bé en sostenir-las, que mes val boig conegut que sabi per conèixer.

GRAN-VIA

En la representació de *La Madre Abadesa* de 'n Sinesi Delgado, música dels mestres Brull y Torregrossa, producció que ja haviam vist al *Eldorado* s' hi distingeix la senyoreta Bonoris qu' es una excelent artista.

* *

Ultimament s' ha estrenat una sarsuela deguda á dos autors residents á Barcelona. Se titula *Pedro Botero* y es orinal la lletra del Sr. Tornero de Martirena y la música del mestre Pérez Aguirre.

A dir veritat en aquesta obra la lletra es lo de menos, si bé 'l Sr. de Martirena ha esforsat molt la nota del xiste, accentuant lo carácter picaresch de certas frasses, Gran sort té de ser de l' *Academia Calazancia*, puig es de creure que 'ls seus directors espirituals, convensuts de que al dir certas cosas groixudetes no han tingut intenció de pecar, l' absoldrán sense 'l menor inconvenient.

«Que ve á ser una epidemia
voler fer riure á porfia...
Y una cosa es l' Academia
y un' altra 'l Teatro Granvia.»

En quant á la música 'l Sr. Pérez Aguirre demostra haver donat un pas decissiu en la seva carrera de compositor. Inspirada en los cants populars de Galicia, es molt sentida y revela bon gust y coneixement dels recursos orquestals. Casi todas las pessas—y aixó que no n' hi ha pocas—sigueren aplaudidas, mereixent algunas los honors de la repetició. Descollan entre ellas un duo de tiples, la cansó de sortida de l' estudiantina, los ballables, las coplas del cego y uns cantars que executa ab notable bon gust la senyoreta Taberner.

Ella y la Srta. Bonoris y 'ls Srs. Güell, Mariner, González y Bergés escoltaren ab freqüencia 'ls aplausos del públich.

N. N. N.

LA ESCALETA DEL «PECAT»

AL AMICH ALFONS ALIGUER

Aprop de casa,—casi al costat,
hi ha un' escaleta,—la «del Pecat».
Aquesta escala—si bé ho mireu
es com mil altres—que 'n trobareu.

(*) Fileconómichs:—Amichs de no gastar.

FANCH MUNICIPAL

Aixís que s'entra—al mateix portal,
 a la ma dreta,—sota 'l fanal,
 un porté 's troba—vell geperut,
 que a tothom posa—com un drap brut.
 L'afavoreixen—tots els vehins,
 y ell els critica—no sé ab quins fins.
 Pero 'l farsant
 quan els mal-parla,—no ho fa al davant.

Una xicota—que porta dol
 viu fa tres mesos—al entressol.
 Va quedar viuda—d' un comandant
 y a totas horas—está resant
 (segons diu ella)—pe'l seu marit
 que may oblida.—Pero m' han dit.
 que se la veu
 fer molta broma—per tot arreu.

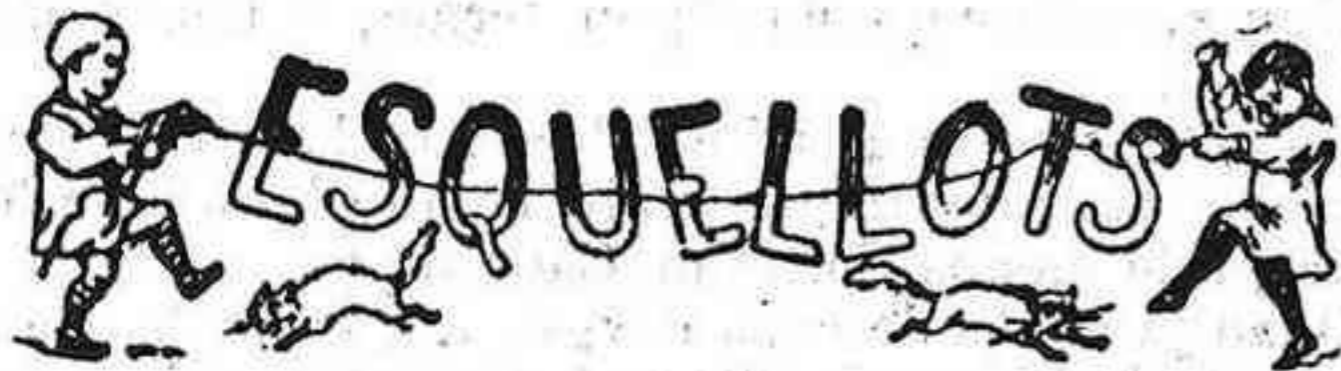
Crech, si no m' erro,—que 'l primer pis
 un matrimoni—molt poch felís
 fa temps ocupa.—De dia y nit,
 sempre 's barallan—ab molt delit;
 mes dissimulan—semblants detalls,
 donant molts vespres—concerts y balls.
 Y a cada pas....
 ¡balla que balla—me 'ls trobarás!

Si no m' enganyo—lo pis según
 l'habita 'l pobre—senyó Ramón.
 Si te l' escoltas—sempre 't dirá
 que no te céntims—ni per menjá.
 Vesteix del modo—més indecent....
 y deixa quartos—al vint per cent.
 Per xó 'l veurás,
 conta que conta—que contarás.

Dugas germanas—del pis tercer,
 no sé com poden—pagá 'l lloguer.
 Quan ellas sur ten—á passejá
 que son marquesas—tothom creurá.
 Van pe'ls teatros—lluhint vestits,
 flocs y sombreros—molt ben guarnits;
 y per sopá....
 molts cops no tenen—ni un tros de pá.

En Gumersindo—s' está al pis quart
 y te 'l mal vici—d' aná al llit tart.
 Diu qu' estudia—per sacerdot
 y fa la cara—de bon xicot;
 pero molts vespres—tinch observat
 que 'n Gumersindo—va molt trempat
 á doná 'l vol....
 ab la vehina—del entressol.

Com eixa escala—que jo hi citat
 n' abundan moltes—aquí á ciutat,
 ja que se 'n troban—per tots cantons.
 ¿De qué serveixen—donehs, las missions?
 LLUÍS G. SALVADOR.

No tenim paraulas per expressar l'agrahiment
 que sentim per la bona acullida que ha dispensat lo
 públich al número 1,000 de *La Esquilla de la Tor-*
rratxa. A pesar de sortir en un día de pluja, y per
 lo tant poch favorable á la venta pels carrers, se 'n
 colocá una edició numerosíssima.

A las moltes personas que 'ns han escrit felici-
 tantnos, els agrahim ab tota l'ánima la mostra de
 carinyosa amistat que 'ns demostren.

Sempre dirém lo mateix: *La Esquilla de la Tor-*
rratxa propiament no la fem nosaltres, sino 'l pú-
 blich que 'ns favoreix y 'ns alenta.

Lo *Brusi* després de donar compte de l'arribada
 á Barcelona de Frá Filibert Díaz de l'ordre de Pre-
 dicadors qui dona á Betlem conferencias científico-

En los carrers del Ensanxe

religiosas, sobre *Antropologia*, disposades per homes solament, diu á tall de reclam:

«Si algún católico desea se apliquen á su intención los beneficios espirituales de un día del septenario ó bien contribuir á los gastos generales del mismo, puede depositar su óbolo en las bandejas que habrá en el templo, ó pasar á la Secretaría de la Asociación (la de Católicos organizadora del septenario) de tres á cuatro de la tarde.»

Confesso que al llegir las ratllas que precedeixen vaig quedar-me blau.

Y no porque á las funciones de Betlém s' hi posi safata, com á Romea, 'ls días de benefici de algún actor. Aquí lo mes notable es l' oferiment de venta dels *beneficis espirituals* de un día de septenari, á intenció del que afluixi la mosca, acudint á secretaria pera posarse d' acort respecte del preu.

No trobarán de segur cap Ateneo, ni Academia, ni Centre científich de carácter profá ahont se posin en venta las intencions de una conferencia sobre Antropología ó altre punt científich.... Aquesta innovació estava reservada á l' Associació de Católicos: aquest comers havia d' exercirse per primera vegada á la sombra de un temple de Déu.

Ben mirat casi valdria la pena de que 'ls frares, en lloch de ocuparse de Antropología, dediquessen las sevas conferencias á la Teneduría de llibres per partida doble y al Cálcul mercantil.

Veure substituït en las iglesias lo Missal pel Llibre major.... sería una cosa molt fí de sigle.... Y no tingan por, que pel camí que se segueix molt prompte hi arribarém.

Pero vamos á veure.

Un septenari 's compón de set funcions. Posantse en venta la intenció de cada una d' ellas ¿vol dirme l' Associació de Católicos com s' ho arreglará cas que 's presentin mes de set devots ab lo propòsit de adquirirlas? ¿Vendrà intencions enteras ó fraccions de intenció? Sent cosa espiritual ¿cobrará bonament de tots els que paguin, deixant que al Cel arreglin l' adjudicació de las parts corresponents á cada pagano?

Aixó, francament, donaria molt que parlar. Fet y

ENTRE BASTIDORS

—¿Ahont aneu al sortir d' aquí.
—A sopar ab lo primer beneyt que 'ns convidi.

fet al meu entendre millor sería que las anunciés á pública subasta, adjudicantlas al millor postor.

Pero millor encare sería, que 'l bisbe Catalá publiqués una adició á la seva pastoral, en la que s' ocupa de tot.... menos de aquesta classe de negocis ¡tan *espirituals!*....

Molt ha cridat l' atenció dels qu' encare llegeixen el *Diluvi* 'ls atachs terribles que de un quant temps ensá dirigeix á D. Joseph María Lasarte, secretari de la Junta de Cementiris.

Un día y altre se li tira á sobre, fins á no deixar-lo bó ni pels gossos.

Un Lasarte atacat pel *Diluvi*.... ¡Un fill del *Diluvi* caixalejat pel seu pare!....

Aquest espectacle que no s' ofereix ni entre 'ls tigres y las hienas es per lo vist moneda corrent en la cova dels nets de D.ª *Salvadora*.

Al veure'ls lo morro empastifat ab la sanch de un company, de moment se sent certa invencible repugnancia.... pero després de tot, per tractarse de qui 's tracta, casi no queda mes remey que dirlos'hi:

—Que aprofiti, llobarróns!

Ab gran pompa y solemnitat s' ha efectuat á Madrid l' enterro de 'n Frascuelo.

Presidían lo dol en Lagartijo, en Guerrita y un pare capellá.

¡Pintoresch terceto que retrata un dels aspectes mes típics dels temps moderns!

Aqueixa presidencia de dol vista per darrera, dona 'l següent resultat:

Dos quetas y una corona afeitada.

La ferma aliansa del clero y la tauromáquia.

Y á propòsit de la defunció del célebre matador. La premsa de Madrid anava plena aquests días de anécdotas y rasgos biográfichs de 'n Frascuelo.

No 's contarán de fixo tantas particularitats del home mes ilustre de la nació, del sabi mes eminent el día que 's mori. Bon goig l' acompanyin al cementiri silenciosament, sense que algú digui:

—Ab tota la seva sabiduría no era mes que un infelís. En tota la seva vida va sapiguer clavar un parell de banderillas.

Seguint la corrent general, jo també se y vull contar una anécdota rigurosament inédita, en la qual hi figura, encare qu' en segón terme, 'l famós matador.

Lo protagonista siguié en Pere Aixelá, en Peroy, torero catalá que tingué també la seva hora de celebrat, á lo menos dintre de Catalunya.

Quan ja anava de capa cayguda, una de las empresas de la Plassa de Toros de Barcelona, l' ocupava en l' organizació de las corridas enviantlo á contractar á las cuadrillas y á triar els toros.

Un día en Peroy se presentá á la fonda de no se quina ciutat, ahont parava en Frascuelo, y de bonas á primeras preguntá:

—Sabrían desirme si pone aquí el Frascuelo?

Los dependents de comers, en sa major part han lograt al últim lo que tant desitjavan y que de molt temps ensá venían reclamant: la festa dels diumenjes.

El Siglo, *El Globo*, y 'ls establiments mes importants de venta á la menuda han fet caure la balansa, accedint á sas justas pretensions.

Que siga l' enhorabona.... y que aprofitin bé la festa.

Joves son la major part, y estém segurs que nin-

gú hi guanyará mes que las xicotas, las quals els trobarán ara mes *festius* que may.

La *Renaixensa* per donar una proba de la vida acadèmica que hi ha aquest any al *Ateneo barcelo-*

nés, fa la llista dels actes realitzats en lo present curs.

Y resulta que durant lo mes de Desembre hi hagué la sessió inaugural y la vetllada Ixart. Total: dos actes.

Del 20 de Desembre al 28 de Janer, ni una trista lectura. Calma y nyonya.

Lo 28 y 'l 31 de Janer: dos conferències. Y dos conferències mes durant lo mes de Febrer.

Total en un trimestre: sis actes. Alguns menos dels que té l'obra *Treinta años ó la vida de un jugador*.

Y de aixó 'n diu *La Renaixensa* gran esplet de vida acadèmica catalanista. Me sembla á mí que no podent aduhir mes datos que aquests, mes li hauria valgut callar.

**

Fins á últims de Febrer se contrauen las impressions que motivaren l' *Esquellot* del número extraordinari que ha tret de quici á *La Patúm*. Per haver entrat aquell número en máquina ab alguna anticipació, no podía referirse al actual mes de Mars. Confessem que durant lo mes corrent hi ha hagut alguna major activitat... fins dos lectures-anuncis de obras próximas á publicarse, una audició de fonógrato y dos sessions de música.

En cambi l' element catalanista actiu y bullidor, que tot s' ho volia menjar, se mostra fins ara possehit de aquella santa galvana característica que li envejaría l' andalús mes mandra.

*

**

Després de aquesta manifestació, y per acabar ens cal dir al periodich del ilustre Aldavert (a) *Mandoni* que 'ls atachs personals que acostuma á escriure contra 'l nostre company Roca y Roca, lluny de ofendre'ns y disgustarnos ens fan riure molt, com tots els seus escrits.

En lo successiu ja procurarem desmomificarnos y posarnos al corrent de las novas tendencias literarias aprenentnos de memoria 'ls seus ditxaratsos de botigueret de sabatas de simolsa.

CANTARS

Voldria jo sé 'l mirall
del teu salonet, Elvira,
perque 't tindria á lo menos
al méu davant tot lo dia.

D. FERRÉ.

Quan te casis no 't descuidis
de portá 'l ram d' azahar,
que si l' home 't don disgustos
ja 'n tindrás per fé' aygua-naf.

P. ALEGRE.

UN SENADOR YANKEE

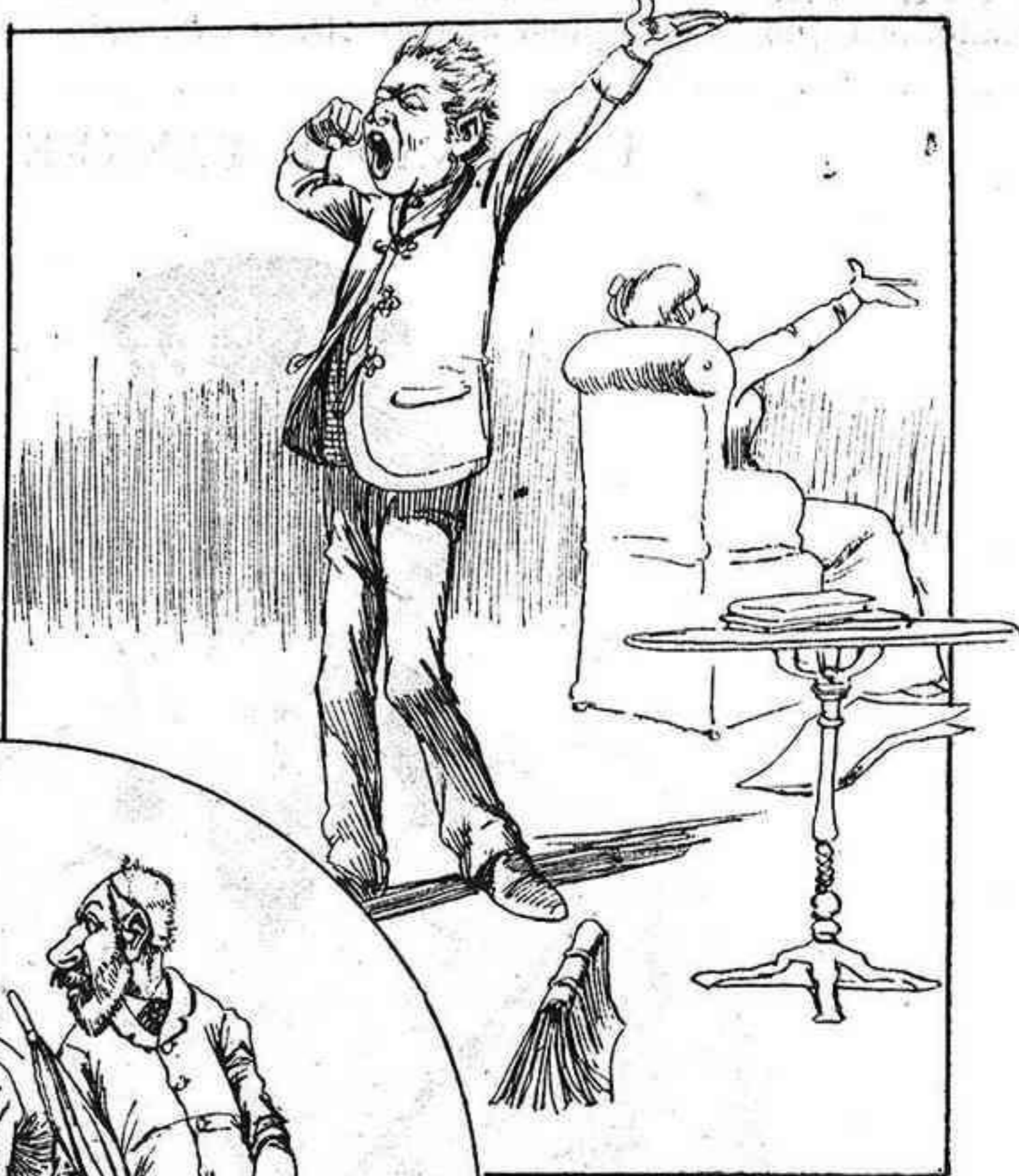

—Lo qu' es avuy, si que definitivament votém la beligerancia.

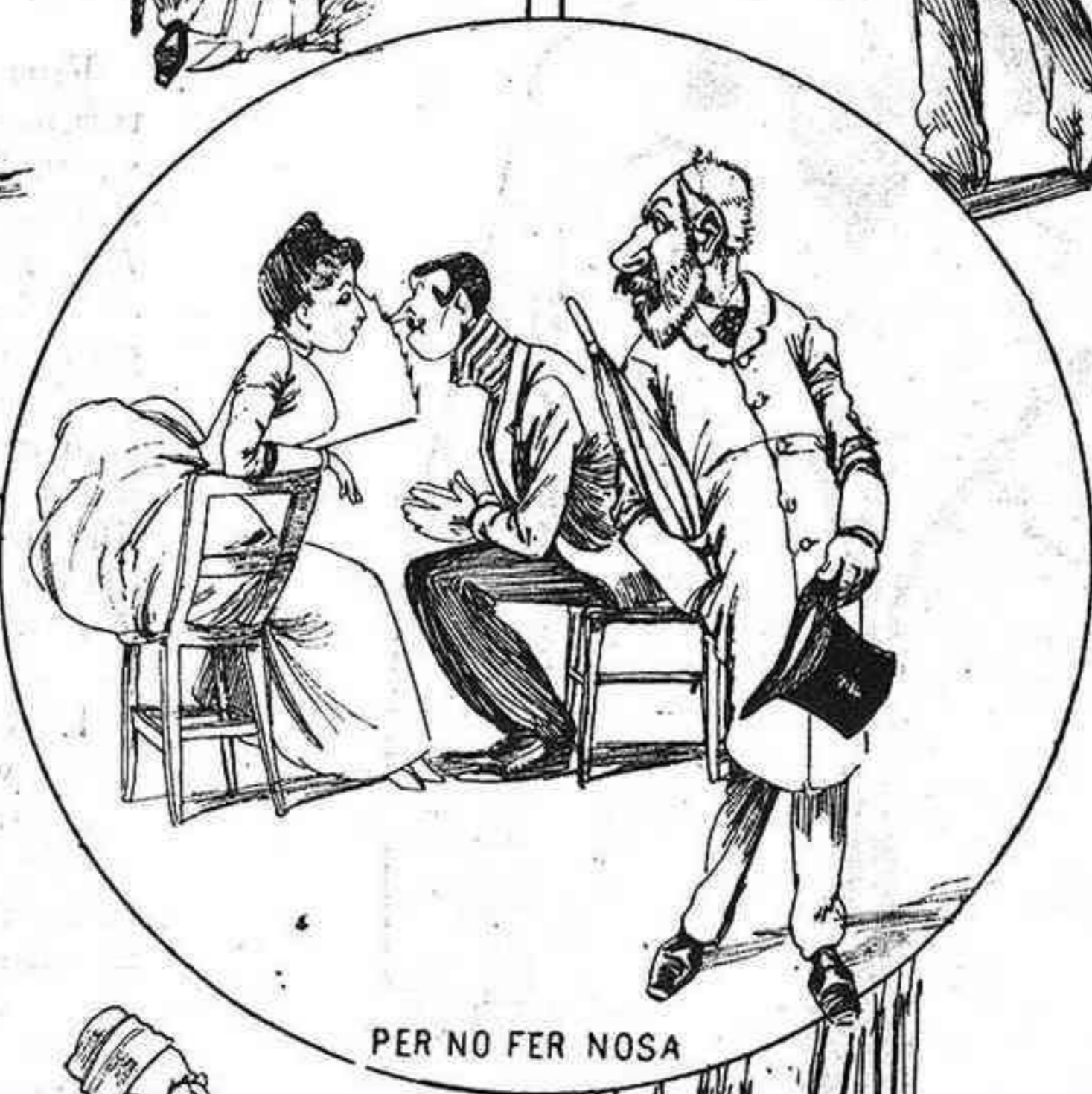
¿PER QUÉ 'S DIVORCIAN? (Dibuixos de ANGEL PONS.)

PER CELOS

PER FASTICH

PER NO FER NOSA

PER DIFERENCIAS POLITICAS

PER LLEUGERAS SOSPITAS

Lo qual en resum demostra,
mirantho pel cantó viu,

que 'ls casats quan se separan,
es.... per un ó altre motiu.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—Es-ca-ti-mar-li.
- 2.ª ANAGRAMA.—Ambrós—Bromas—Sombra.
- 3.ª MUDANSA.—Rich—Roch—Ruch—Rech.
- 4.ª INTRÍNGULIS.—Capota.

- 5.ª SINONIMIA.—Clara.
- 6.ª ENDAVINALLA.—Mató.
- 7.ª LOGOGRIFO.—Pilota.
- 8.ª TRENCA-CLOSCAS.—De la terra al sol.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

NUEVA LEY ELECTORAL

PARA DIPUTADOS Á CORTES

Un tomo encuadernado Ptas. 2.

EL LIBRO

DE LOS

ESPOSOS

Guía para curar la impotencia, la esterilidad y todas las enfermedades de los órganos genitales, con 120 fórmulas para medicarse por sí mismo con la más absoluta reserva.

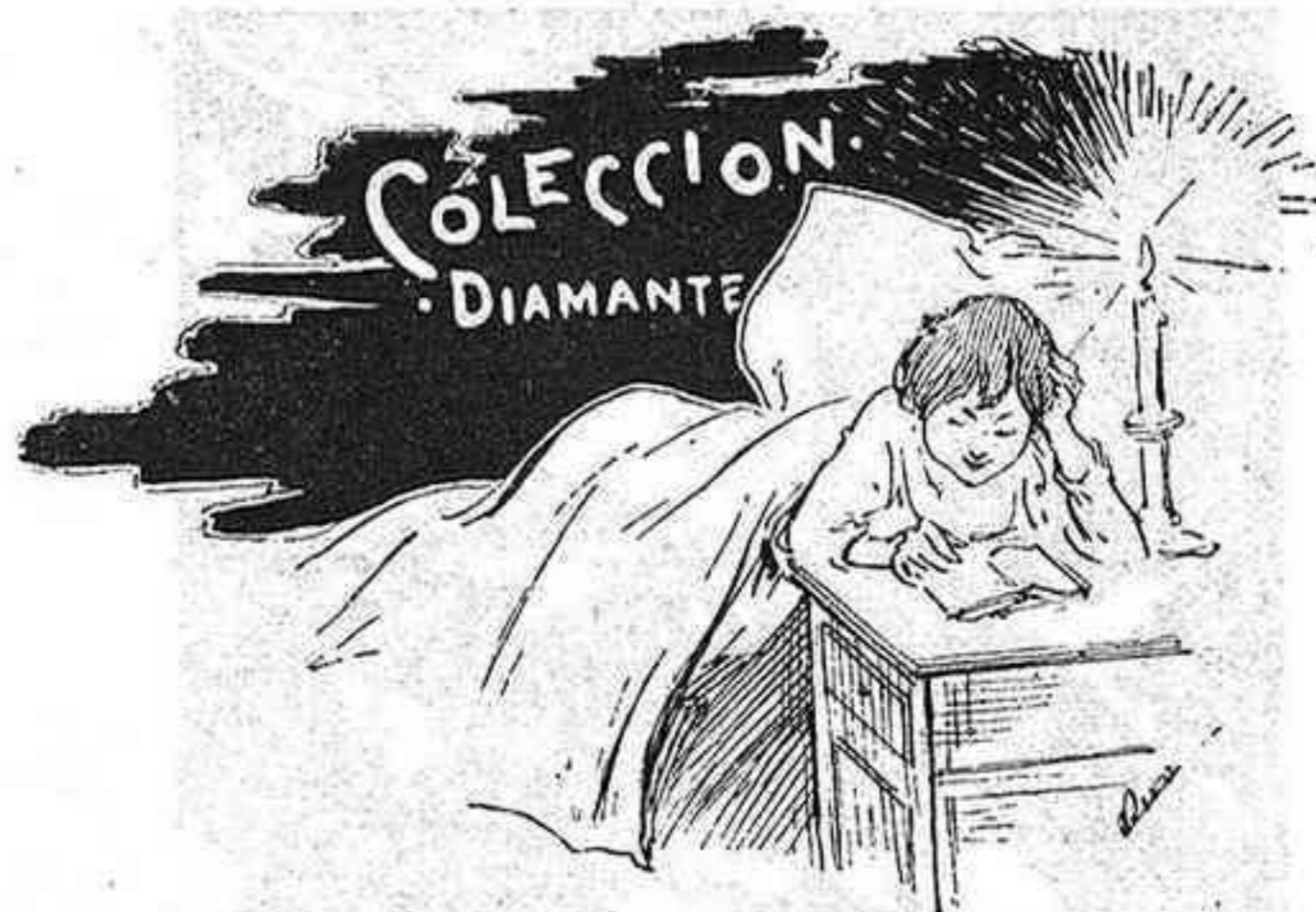
POR EL **Dr. RAULANT**

Un tomo 8.º Ptas. 4.

Obra nueva de Emilia Pardo Bazán

EL SALUDO DE LAS BRUJAS

Un tomo 8.º Ptas. 4.

Obras de distinguidos literatos **Nacionales y Extranjeros** publicadas en tomos de unas 200 páginas con elegantes cubiertas al cromo.

ÚLTIMO PUBLICADO: TOMO 57

COSAS MÍAS

POR

JOAQUÍN DICENTA

Precio 2 reales.

Pronto saldrá el tomo 58

DE ROMPE Y RASGA

ORIGINAL DE

JOSÉ LÓPEZ SILVA

BARCELONA A LA VISTA

COLECCIÓN DE 12 CUADERNOS CONTENIENDO 16 VISTAS CADA CUADERNO

Las 192 vistas encuadernadas con elegantes tapas en oro y negro con cordones de seda, Ptas. 8.

Tapas sueltas DOS pesetas

GUÍA GENERAL DE CATALUÑA
LIBRO INDISPENSABLE AL COMERCIO

Un tomo Ptas. 10.

Frederich Soler (Serafi Pitarra)

DOTZENA DE FRARE

COLECCIÓ DE QUENTOS

ILUSTRATS PER

— **M. MOLINÉ** —

Un tomo 8.º Ptas. 2.

Obra póstuma.

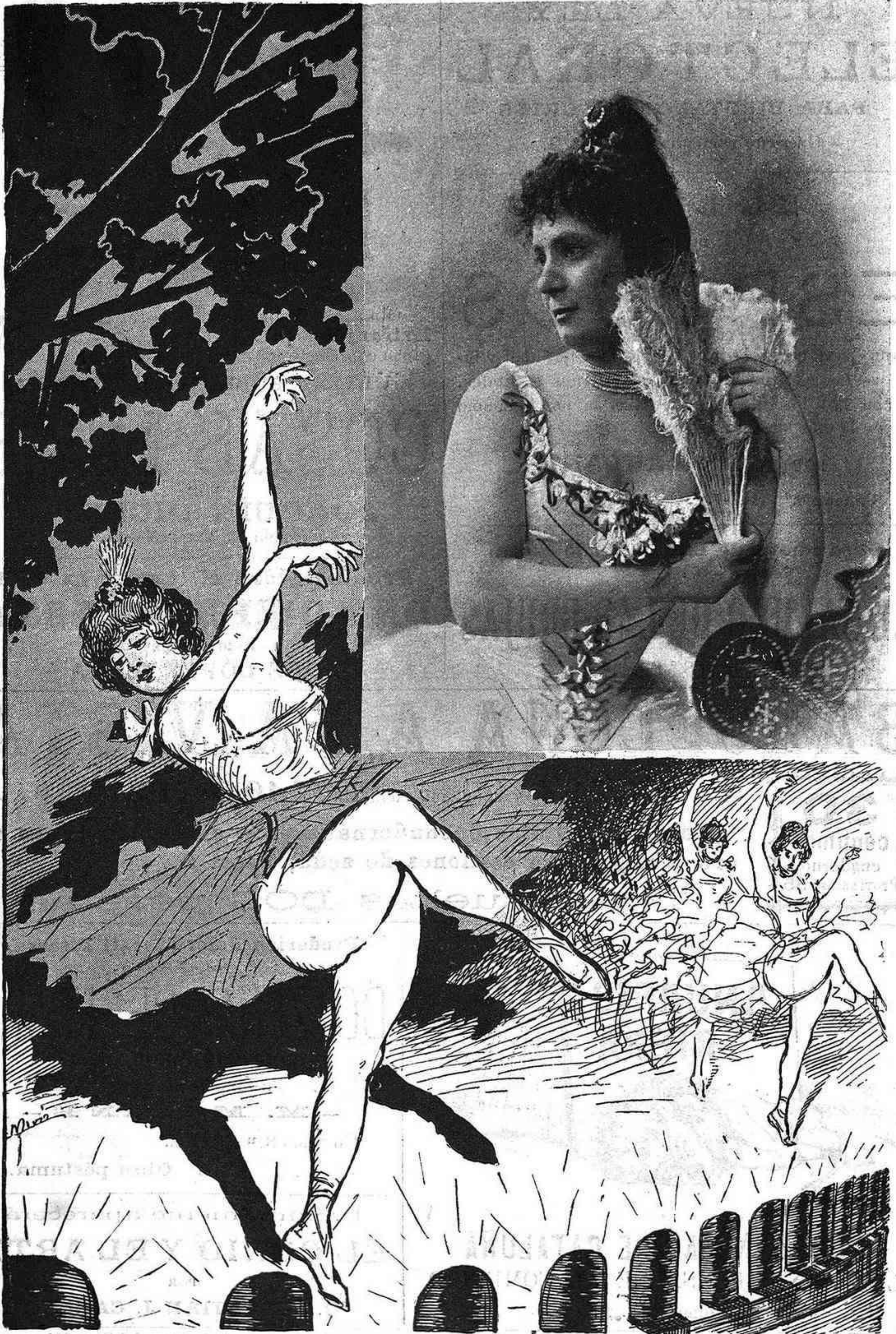
Próximamente aparecerá
EL GENIO Y EL ARTE

POR

D. SEBASTIÁN J. CARNER

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LO MON COREOGRÁFICH

MARÍA GIURI

Primera bailarina del teatro del Liceo.